

Житомирський медичний інститут
Житомирської обласної ради

Кафедра «Сестринська справа»

Силабус

освітньої компоненти

«Військово-медична підготовка та медицина надзвичайних ситуацій»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 224 «Технології медичної діагностики та лікування»

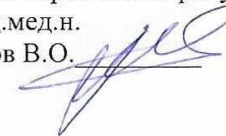
Освітньо-професійна програма: «Технології медичної діагностики та лікування»

Вид освітньої компоненти: вибіркова

Мова викладання: державна

Форма навчання: денна

Затверджено на засіданні кафедри
«Сестринська справа»
Протокол №1 від «26» серпня 2022 року
Завідувач кафедри д.мед.н.
професор Заболотнов В.О.

Загальна інформація про викладача

Назва освітньої компоненти	Військово-медична підготовка та медицина надзвичайних ситуацій
Викладач	Серебряков Олександр Михайлович
Профайл викладача	https://www.zhim.org.ua/kaf_ss.php
Контактний телефон	067-788-99-48
E-mail:	a_ser@ukr.net
Сторінка дисципліни	в системі інтранет
Консультації	Консультації: вівторок з 14.00 до 15.00 Онлайн комунікація з використанням відео-або аудіотехнологій (ZOOM, Viber (0987362436), Skype, Telegram, електронна пошта) в робочі дні з 9.30 до 17.00

1. Назва освітньої компоненти

«Військово-медична підготовка та медицина надзвичайних ситуацій»

2. Обсяг освітньої компоненти

Вид заняття	Кількість годин
Лекції	16
Семінарські заняття / практичні / лабораторні	16
Самостійна робота	58

3. Ознаки освітньої компоненти

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна\ вибіркова
2022	4	8	224 «Технології медичної діагностики та лікування»	3 / 90	3	ПМК	Вибіркова

4. Передумови вивчення освітньої компоненти

- ґрунтується на попередньо вивчених ОК: «Історія медсестринства та медицини», «Етика та деонтологія» «Маніпуляційна техніка в клінічній медицині», «Обстеження та визначення стану здоров'я людини», «Клінічна фармакологія та токсикологія»;
- інтегрується з такими ОК: «Фтизіатрія з оцінкою результатів досліджень», «Хірургія з оцінкою результатів лабораторних досліджень», «Клінічне медсестринство в інфекційній клініці», «Медсестринство в анестезіології та реанімації».
- закладає фундамент для подальшого засвоєння студентами знань та умінь з циклу дисциплін професійної і практичної підготовки бакалавра.

5. Мета й завдання освітньої компоненти

Актуальність вивчення ОК зумовлена змінами, що відбулися внаслідок реорганізації і розбудови Збройних сил України, зміною поглядів на ведення бойових дій, застосування сучасних видів зброї, накопиченням досвіду роботи військово-медичної служби під час виникнення збройного конфлікту на території України, надання першої медичної допомоги під час надзвичайних ситуацій.

У проведенні АТО, на сьогодні ООС, під час надзвичайних ситуацій у мирний та воєнний час важлива роль у своєчасному наданні медичної допомоги пораненим та хворим належить молодшому та середньому медичному персоналу.

Наскільки своєчасно, правильно і чітко буде надано першу медичну допомогу, настільки підвищуються шанси щодо збереження життя та успішного лікування поранених і хворих на подальших етапах медичної евакуації.

Усі питання військово-медичної підготовки та медицини надзвичайних ситуацій повинні вивчатися з урахуванням знань і практичних навичок, отриманих студентами з інших навчальних дисциплін, насамперед з анатомії та фізіології людини, хірургії, терапії, фармакології, гігієни, епідеміології та інфекційних хвороб.

6. Компетентності

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти та Освітньої професійної програми підготовки бакалавра дана ОК забезпечує набуття здобувачами вищої освіти компетентностей.

Загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знань у практичних ситуаціях;
- здатність спілкуватись рідною мовою як усно так і письмово;
- здатність спілкуватись другою мовою;
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- здатність до організації та планування;
- використовувати навички інформаційних та комунікаційних технологій;
- виявляти та вирішувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення;
- міжособистісна командна робота;
- дотримання правил безпеки.

Спеціальні (фахові):

- основні завдання медичної служби Збройних сил України у воєнний час;
- основи організації лікувально-евакуаційних заходів у військах;
- завдання та структуру організації Державної служби медицини катастроф;
- особливості та медико-тактичні характеристики різного виду аварій, стихійних лих;
- принципи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в системі Державної служби медицини катастроф, особливості організації лікувально-евакуаційних заходів в осередках масового ураження;
- принципи надання медичної допомоги пораненим та хворим під час бойових дій та при надзвичайних ситуаціях.
- надавати та організовувати першу медичну допомогу пораненим і ураженим в умовах бойової обстановки;
- організовувати медичне забезпечення роти та при різних видах бойових дій;
- надавати першу медичну і долікарську допомогу в осередках надзвичайних ситуацій у мирний та воєнний час;
- користуватися засобами індивідуального і колективного захисту, а також засобами індивідуального медичного захисту;
- працювати в складі бригад і загонів екстреної медичної допомоги в осередках масового ураження.

7. Результати навчання згідно профілю програми, після вивчення ОК:

- використовувати знання, формулювати ідеї з метою їх подальшого застосування в професійній діяльності;
- вміти використовувати рідну мову при спілкуванні з пацієнтами;
- вміти використовувати іноземну мову при спілкуванні з іноземними пацієнтами та колегами;
- дотримуватись етико-деонтологічних засад, професійної відданості етичній практиці, проявляти повагу до індивідуального та культурного різноманіття при роботі в екстремальних умовах;
- визначати проблеми на кожному етапі професійної діяльності і формувати шляхи їх вирішення;
- демонструвати автоматизм виконання навичок, точно та скоординовано виконувати маніпуляції під час надання медичної допомоги в бойових умовах та при надзвичайних ситуаціях;
- демонструвати та практикувати високий рівень виконання практичних навичок та умінь відповідно до алгоритмів надання медичної допомоги;
- знаходити рішення у професійній діяльності, мати достатню компетентність у методах самостійних досліджень, бути здатним інтерпретувати їх результати;
- володіти навичками міжособистісної комунікації, взаємодії при роботі з пацієнтами та персоналом;
- володіти навичками командної роботи;
- забезпечувати організацію та контроль дотримання правил безпеки.

8. Методична картка освітньої компоненти

Лекції:

1	Основні завдання медичної служби Збройних сил України у воєнний час.
2	Основи організації лікувально-евакуаційного забезпечення військ.
3	Організація надання першої медичної допомоги пораненим на полі бою. Індивідуальні та групові засоби медичного захисту.
4	Медичне забезпечення механізованої роти і батальйону в оборонному та наступальному боях.
5	Заходи першої медичної допомоги при пораненнях та ураженнях.
6	Травматичний шок. Синдром тривалого роздавлювання тканин. Термічні опіки. Відмороження.
7	Завдання та зміст військово-польової терапії. Характеристика ядерної зброї. Радіаційні ураження. Особливості хімічної зброї. Характеристика осередку хімічного зараження. Ураження бойовими отруйними речовинами.
8	Організація захисту населення у надзвичайний період. Основи створення, структура і завдання Державної служби медицини катастроф.
9	Стихійні лиха, їх класифікація і медико-тактичні особливості. Основи організації та проведення аварійно-рятувальних і невідкладних робіт, медична допомога в районах стихійних лих.

Практичні заняття:

1	Організація надання першої медичної допомоги пораненим на полі бою. Індивідуальні та групові засоби медичного захисту. Медичне оснащення санітара та санітарного інструктора роти.
2	Заходи першої медичної допомоги при пораненнях та ураженнях. Тактична медицина.
3	Завдання та зміст військово-польової терапії. Характеристика ядерної зброї. Радіаційні ураження. Особливості хімічної зброї. Характеристика осередку хімічного зараження. Ураження бойовими отруйними речовинами.
4	Аварії на АЕС і радіаційно-небезпечних об'єктах, їх медико-тактична характеристика. Хіміко-технологічні катастрофи. Класифікація сильнодіючих отруйних речовин, симптоми отруєння. Основні лікувально-профілактичні заходи в осередку хімічного ураження.
	ПМК

Самостійна робота:

1. Уражуюча дія сучасної зброї та характеристика санітарних втрат.
2. Охорона праці в галузі.
3. Основи організації забезпечення медичним майном і технікою у воєнний час.
4. Травматичний шок. Синдром тривалого роздавлювання (стиснення) тканин. Термічні опіки. Відмороження.
5. Завдання та зміст військово-польової терапії. Характеристика ядерної зброї. Радіаційні ураження.
6. Особливості хімічної зброї. Характеристика осередку хімічного зараження. Ураження бойовими отруйними речовинами.
7. Основи організації санітарно-гігієнічних заходів у військах.
8. Гігієна розташування та пересування військ, особливості гігієни військовослужбовців спеціальних родів військ.
9. Гігієна польового водопостачання військ.
10. Завдання та основи протиепідемічного захисту військ.
11. Загальна характеристика протиепідемічних сил і засобів, протиепідемічний захист на етапах медичної евакуації. Санітарно-епідеміологічна розвідка.
12. Протиепідемічний захист військ в умовах застосування ворогом бактеріологічної зброї.
13. Організація екстреної медичної допомоги постраждалим в надзвичайних ситуаціях. Система лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях.
14. Транспортні катастрофи, їх медико-тактична характеристика. Лікувально-евакуаційні заходи в осередку транспортних аварій і катастроф.
15. Аварії на АЕС і радіаційно-небезпечних об'єктах, їх медико-тактична характеристика.
16. Хіміко-технологічні катастрофи. Класифікація сильнодіючих отруйних речовин, симптоми отруєння. Основні лікувально-профілактичні заходи в осередку хімічного ураження.
17. Стихійні лиха, їх класифікація та медико-тактична характеристика. Основи організації та проведення аварійно-рятувальних та невідкладних робіт, медична допомога в районах стихійних лих.
18. Екстрена медична допомога при масових ураженнях в мирний та воєнний час. Основні принципи і способи захисту населення при масових ураженнях у надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру.

9. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, модульний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю ЗВО, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль. Форма контролю: ПМК.

Контроль знань і умінь ЗВО (поточний і підсумковий) з освітньої компоненти «Військово-медична підготовка та медицина надзвичайних ситуацій» здійснюється згідно з кредитно-модульною системою організації освітнього процесу. Рейтинг ЗВО із засвоєння

освітньої компоненти визначається за 100 бальною шкалою. Він складається з рейтингу з ОК, для оцінювання якої призначається 60 балів, і рейтингу з атестації (залік, ПМК) – 40 балів.

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в навчально-методичній карті. Розподіл балів між видами занять (лекції, практичні заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і здобувачів освіти на першому занятті. Рівень знань оцінюється: «відмінно» – ЗВО дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, рішення задач та виконання вправ є правильними, демонструє знання матеріалу підручників, посібників, інструкцій, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформлює завдання, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу, проявляє активність і творчість у виконанні групових завдань; «добре» – ЗВО володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу, проявляє активність у виконанні групових завдань; «задовільно» – ЗВО дає правильну відповідь не менше ніж на 60% питань, або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність, участь у виконанні групових завдань; «незадовільно з можливістю повторного складання» – ЗВО дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, має неповний конспект лекцій, індиферентно або негативно проявляє себе у виконанні групових завдань.

Підсумкова (загальна) оцінка курсу освітньої компоненти є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове тестування рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання практичних індивідуальних завдань. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок за змістові модулі. Остаточна оцінка рівня знань складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 60 балів, і рейтингу з атестації (ПМК) – 40 балів

Розподіл балів, що отримують здобувачі вищої освіти при вивченні освітньої компоненти «Військово-медична підготовка та медицина надзвичайних ситуацій»

Примітка: T1, T2...T6 – тема практичних занять згідно програми, ПМК – підсумковий модульний контроль

Модуль 1									
Поточне тестування							ІДРС	ПМК	Сума (залік)
							8	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7			
6	6	6	6	6	6	6			
← 42+8 →									

Оцінювання здобувача вищої освіти відбувається згідно «Положення про організацію освітнього процесу»

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента бали
Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81

Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35-59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01-34

10. Політика освітньої компоненти

Політика щодо академічної доброчесності.

Політика освітньої компоненти ґрунтується на засадах академічної доброчесності (сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання) та визначається системою вимог, які викладач ставить до здобувача у вивченні освітньої компоненти (недопущення академічного плагіату, списування, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, заборона використання додаткових джерел інформації, інтернет ресурсів без вказівки на джерело, використане під час виконання завдання тощо). З метою запобігання, виявлення та протидії академічного плагіату в наукових та навчальних працях викладачів, науково-педагогічних працівників інституту та здобувачів в закладі розроблено «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових і навчальних працях працівників та здобувачів Житомирського медичного інституту Житомирської обласної ради». За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії.

Політика щодо відвідування.

Політика щодо відвідування усіх форм занять регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Житомирському медичному інституті ЖОР». Здобувач зобов'язаний виконувати правила внутрішнього розпорядку інституту та відвідувати навчальні заняття згідно з розкладом, дотримуватися етичних норм поведінки. Присутність на занятті є обов'язковим компонентом оцінювання.

Політика щодо перескладання.

Порядок відпрацювання пропущених занять з поважних та без поважних причин ЗВО інституту регламентується «Положенням про порядок відпрацювання здобувача освіти Житомирського медичного інституту Житомирської обласної ради пропущених лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять».

Політика щодо дедлайнів.

Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися термінів, передбачених вивченням освітньої компоненти визначених для виконання усіх видів робіт.

Політика щодо апеляції.

У випадку конфліктної ситуації під час проведення контрольних заходів або за їх результатами, здобувач освіти має право подати апеляцію згідно з «Положенням про апеляцію результатів контрольних заходів знань здобувачами вищої освіти ЖМІ ЖОР» http://www.zhim.org.ua/images/info/pol_apel_rezult.pdf. Заява подається особисто в день оголошення результатів контрольного заходу начальнику навчально-методичного відділу інституту, реєструється в загальному відділі і передається проректору з навчальної роботи та розглядається на засіданні апеляційної комісії не пізніше наступного робочого дня після її подання. Здобувач має право бути присутнім на засіданні апеляційної комісії. При письмовому контрольному заході члени апеляційної комісії, керуючись критеріями оцінювання, з даної ОК детально вивчають та аналізують письмові матеріали контрольного заходу. Повторне чи додаткове опитування здобувача апеляційною комісією заборонено. Результати апеляції оголошуються здобувачу відразу після закінчення розгляду його роботи, про що здобувач особисто робить відповідний запис у протоколі засідання апеляційної комісії.

Політика щодо конфліктних ситуацій.

У ЗВО визначено чіткі механізми та процедури врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних з корупцією, дискримінацією, сексуальними домаганнями та ін. Упроваджено ефективну систему запобігання та виявлення корупції, вживаються заходи, спрямовані на підвищення доброчесності працівників і здобувачів освіти інституту, дотримання правил етичної поведінки, створення додаткових запобіжників вчиненню корупційних дій і пов'язаних із корупцією правопорушень. Рішенням Вченої ради затверджено: Антикорупційну програму <http://www.zhim.org.ua/images/info/antikorruption.pdf> , «Положення про комісію з оцінки корупційних ризиків», http://www.zhim.org.ua/images/info/pol_komisiya_korupcii.pdf , План заходів з виконання антикорупційної програми відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» http://www.zhim.org.ua/images/info/plan_zahodiv_korupciya.pdf , яким передбачено проведення інститутом антикорупційних заходів під час здійснення своїх статутних завдань.

Для вирішення питань, пов'язаних із запобіганням будь-яких форм дискримінації, зокрема і за ознаками статі, в інституті діє «Телефон Довіри», (0412-46-19-62) звернувшись по якому, здобувачі освіти мають можливість отримати анонімну, екстрену, безкоштовну, кваліфіковану допомогу. Створена «Скринька довіри», до якої анонімно можуть звертатись здобувачі ЗВО, залишати там свої скарги чи пропозиції. Також у закладі розроблено План заходів щодо попередження мобінгових/булінгових тенденцій у Житомирському медичному інституті ЖОР https://www.zhim.org.ua/images/info/polozh_buling.pdf , «Положення про політику запобігання, попередження та боротьби з сексуальними домаганнями і дискримінацією» http://www.zhim.org.ua/images/info/pol_seks_domag.pdf , працює практичний психолог.

11.Рекомендована література

Базова:

1. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І. С. Зозуля [та ін.] ; за ред. І. С. Зозулі. - 3-є вид., переробл. і доп. - К. : ВСВ "Медицина", 2017. - 960 с.
2. Перша екстрена і тактична медицина допомога на догоспітальному: навч. посіб. / В. С. Тарасюк та ін.; за ред. В. С. Тарасюка. - 4-е вид., стереотип. - К. : ВСВ "Медицина", 2021. - 504 с.
3. Практикум з організація медичного забезпечення військ: практикум / М.І. Бадюк [та ін.] ; за ред. М.І. Бадюка.-К. : "МП Леся", 2016.-86 с.
4. Тимчасова настанова з медичної евакуації поранених і хворих у Збройних Силах України на особливий період / О. А. Барбазюк [та ін.] ; за ред.: А. В. Верби, Е. М. Хорошуна. - К. : НДІ ПВМ УВМА, 2016. - 60 с.
5. Домедична допомога пораненим в умовах бойових дій : навч. посіб. / М. І. Бадюк [та ін.]. - К. : "МП Леся", 2016. - 56 с.
6. Медичний захист військ: навчальний посібник / С. О. Гур'єв та ін. – Суми: Сумський державний університет, 2017. – 175 с.
7. Перша медична (екстрена) допомога з елементами тактичної медицини на догоспітальному етапі в умовах надзвичайних ситуацій: навч. посіб. / В. С. Тарасюк та ін.; за ред. В. С. Тарасюка. - 2-е вид., випр.-К. : ВСВ "Медицина", 2017. - 368 с.

Допоміжна:

1. Гут Т.М., Гут Р.П. Військово-медична підготовка. — К.: Медицина, 2010. — 303 с.
2. Гут Т.М. Практикум з військово-медичної підготовки. — К.: Здоров'я, 2001. — 92 с.
3. Військова токсикологія, радіологія і медичний захист: підручник/ За ред. Скалецького Ю.М., Мисули І.Р. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. — 362 с.
4. Кочін І.В. Медицина катастроф. — К.: Здоров'я, 2002—348 с.
5. Медична служба механізованої (танкової) бригади: навч. посіб./Вороненко В.В., Бадюк М.І., Гулько В.М. та ін. — К.: УВМА, 2004. — 107 с.
6. Організація медичного забезпечення військ / Бадюк М.І., Левченко Ф.М., Токарчук В.П., Солярик В.В. та ін. / За ред. В.В. Паська. — К.: МП “Леся”, 2005. — 430 с.
7. Постанова Кабінету Міністрів України “Про створення державної служби медицини катастроф” № 343 від 14.04.1997 р.
8. Рятувальні роботи та медична допомога у вогнищах надзвичайних ситуацій / Губенко І.Я., Брага В.М. та ін. — Черкаси: Відлуння-Плюс, 2007. — 104 с.
9. Сидоренко П.І., Гуш Т.М., Чернишенко Г.А. Військово-медична підготовка. — К.: Медицина, 2008.
10. Тарасюк В.С. Медицина надзвичайних ситуацій. — К.: Медицина, 2010.
11. Губенко І.Я., Брага В.М., Квашніна О.В. Що потрібно знати з цивільної оборони: Навч. посібник. -Черкаси: Відлуння-Плюс, 2003.- 109 с.
12. Коцюруба В.П. Цивільна оборона. Військово-медична підготовка: Метод. посібник. — Черкаси: Східноєвропейський університет економіки і менеджменту, 2007. — 17 с.
13. Військово-медична підготовка: підручник / М. І. Бадюк [та ін.] ; за ред. М. І. Бадюка. - 2-ге вид., доп. - К. : "МП Леся", 2015. - 482 с.
14. Невідкладні стани: підручник / М. С. Регеда [та ін.] ; за ред.: М. С. Регеди, В. Й. Кресюна. - Львів : "Магнолія 2006", 2016. - 847 с.

15. Чаплик, Віктор Васильович. Медицина надзвичайних ситуацій: підручник / В. В. Чаплик, П. В. Олійник, С. Т. Омельчук. - Вінниця : " Нова Книга ", 2012. - 352 с.
16. Медицина надзвичайних ситуацій. Організація надання першої медичної допомоги: навч. посіб. / За ред. В. С. Тарасюка. - 2-е вид., випр. - К. : ВСВ "Медицина", 2013. - 528 с.
17. Медицина невідкладних станів: Швидка і невідкладна медична допомога: підручник / За ред. І. С. Зозулі. - К. : ВСВ "Медицина", 2012. - 728 с.
18. Військова епідеміологія з епідеміологією надзвичайних ситуацій: підручник / М. А. Андрейчин [та ін.] ; за ред. М. А. Андрейчина. - Тернопіль : ТДМУ "Укрмедкнига", 2015. - 320 с.
19. Довідник оперативних розрахунків медичної служби Збройних Сил України / О. Ю. Булах [та ін.] ; за ред.: В. Б. Андронатія, Ю. Ф. Клівенка. - К. : СПД Чалчинська Н. В., 2015. - 320 с.
20. Організація медичного забезпечення збройних сил європейських держав: навч. посіб. / М. І. Бадюк [та ін.]. - К. : СПД Чалчинська Н. В., 2015. - 104 с.
21. Організація роботи медичного пункту військової частини на мирний час: навч. посіб. / М. І. Бадюк [та ін.]. - К. : СПД Чалчинська Н. В., 2015. - 108 с.
22. Бадюк, Михайло Іванович. Організація медичного забезпечення військ: підручник / М. І. Бадюк ; за ред. М. І. Бадюка. - 2-ге вид., перероб. и доп. - К. : "МП Леся", 2015. - 492 с.
23. Санітарно-епідеміологічний нагляд і медичне постачання в профілактиці деяких інфекцій в Збройних Силах України: навч. посіб. / Ю. В. Рум'янцев [та ін.] ; за ред. Ю. В. Рум'янцева. - К. : Українська військово-медична академія, 2015. - 284 с.
24. Вибрані питання профілактики в Збройних Силах України надзвичайних станів викликаних епідеміями: монографія / О. Д. Крушельницький [та ін.] ; за ред. В. Л. Савицького. - К. : "МП Леся", 2015. - 344 с.
25. Стандарт підготовки: Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї) : видання 1 / Міністерство оборони України. - К. : "МП Леся", 2015. - 416 с.
26. Стандарт підготовки І-СТ-3: підготовка військовослужбовця з тактичної медицини: видання 2 / Міністерство оборони України. - К. : "МП Леся", 2015. - 148 с

Викладач _____

(підпис)

